

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo Komenskega (Poljske) ulice št. 10.

Cerkvena glasba — pa zabava in pobožnost.

Psallite Regi nostro . . . Pevajte Kralju našemu, . . .
psallite sapienter. pevajte razumno.

Ps. 46, 7. 8.

Nogo nejasnosti je še pri nas v vprašanju o pravem namenu glasbe v cerkvi. Nekateri izvoljenci namreč menijo, da je cerkvena glasba edino zato, da se nekoliko razveselijo in pozabavajo med sicer predolgočasnimi ali vsaj predolgimi opravili božje službe; drugim je le nekako potrebno zlo in ovira v njihovi pobožnosti, ker jih moti, da se ne morejo popolnoma posvetiti svoji privatni pobožnosti; in slednjič so tudi nekateri posebno „krepki duhovi“, kojim se zdi, da sploh ni bil praznik, ako se niso pri božji službi docela — izkričali.

Kakšno razmerje je torej med cerkveno glasbo pa zabavo in pobožnostjo?

I.

Ali sme cerkvena glasba razveseljevati, zabavati? Gotovo sme vzbujati veselje; seveda je pa to dopadenje, to veselje le više vrste, — duševno, estetično veselje; kajti vsak umotvor mora biti tak, da hoče dopasti. Ali pa sme cerkvena glasba tudi zabavati? Zabava je odvrčanje pozornosti od pravega predmeta kakšnega resnega dela, ter je toraj soroden pojem z onim raztresenosti ali vsaj razvedrila. — Cerkev pa se že v sv. pismu imenuje izrecno hiša molitve; v molitvi povzdiguje duha k Bogu, in cerkev nas združuje k molitvi, k službi božji, ki je javna prisega zvestobe našemu nebeškemu vladarju. Toda ta javna protestacija ima vrednost le v toliko, v kolikor je izraz notranje pobožnosti, notranje udanosti Bogu. Ta pobožnost je pred vsem čin volje, a tak čin volje, da sili tudi duha, da se udá Bogu, da je njegova pozornost obrnjena na Boga in njegovo službo: in zato je del pobožnosti tudi zbranost in pozornost duha.¹⁾ Seveda se ta pozornost lahko hitro odvrne zaradi neprostovoljne notranje raztresenosti ali zaradi raztresnjočih zunanjih vtiskov; toda teh ne sme človek sam niti

¹⁾ „Musica sacra“ XXI, str. 87. 88.

hoteti, niti jih namenoma povzročiti. Najmanj bi pa smela take moteče vtiske povzročiti cerkev, kot od Boga odločena voditeljica skupne pobožnosti kristjanov.

A cerkev skrbi tudi za to, da zavoljo prevelike pozornosti ne nastopi onemoglost, oslabelost v zbranosti vernikov. Zato nam oskrbuje toliko menjave v naših mislih o Bogu (na kojih temelji naša pobožnost), pa tudi menjave v oblikah, v katerih se kaže naša pobožnost, ker to popolnoma odgovarja našemu tukajšnjemu stanju, v katerem spoznavamo le polagoma in diskurzivno. Ravno ta namen imajo vse umetnosti, ki strežejo pri službi božji: zgovornost, arhitektura, slikarstvo, kiparstvo . . . Nikakor pa ne more cerkev hoteti, da bi se v službo božjo in pobožnost vrinilo kaj motečega, kar bi odvracalo pozornost od pobožnosti.

Cerkev, sveto bivališče božje, ne sme postati pod nobenimi pogoji, tudi ne mimogrede, golo zabavišče. Vsako bogoslužno opravilo je celoten čin in zato izključuje vsako radovoljno pretrganje vrste misli, katere ali zahteva, ali vzbuja liturgično dejanje. To velja že kot estetično pravilo v posvetnih dramah, v katerih se porablja glasba; kajti te so, ako so pravi umotvori, urejeni tako, da glasba med posameznimi prizori ni morda zato, da se tim lažje ohrani duševna razpoloženost in zbranost, kojo zahteva celota umotvora. Ako obiskovalci naših gledališč navadno ne mislijo tako, je to le priča, na kako visoki estetični stopinji, da stoji večina entuzijastov za gledališčno umetnost. — Pri božji službi bi pa takšen intermezzo, ki kali enotnost mišljenja, ne žalil le estetičnega, ampak tudi versko-nravni čut, in zato ne more in ne sme tukaj noben umotvor veljati za zabavo ali razvedrilo. Če bi bilo kaj takega dovoljeno, potem bi smeli v cerkvi od časa do časa prednašati n. pr. tudi kako posvetno pesem, da bi verniki — po takem odpočitku — lažje nadaljevali svojo pobožnost. Sploh je pa to mnenje, da mora biti v pušči dolgočasne pobožnosti v cerkvi tudi kaj zabave, zelo slično onemu počenjanju, ako se kdo zjutraj pošteno najé ter še vsaj enkrat predpoldne dobro južina, da bi se mogel potem dopoldne — postiti. Kajti čas božje službe je pač odločen edino le za Boga in njegovo službo, in za nobeno drugo stvar.

Večkrat se sicer sliši ugovor, da se privabi s kakim veselim in zabavnim petjem, posebno po mestih, veliko takih ljudi v cerkev, ki bi sicer ne prišli nikdar. Toda pomniti treba, da takošni ljudje še ne izpolnijo cerkvene zapovedi, katera zahteva, da mora biti vernik pri božji službi prisoten „s spodobno pobožnostjo“; da, ti dajejo s svojim vedenjem navadno še pohujšanje ter motijo druge, res pobožne vernike. Velja pa še tudi znano pravilo: da se ne sme storiti nič slabega, ako bi se s tem tudi gotovo doseglo kaj dobrega, — mnogo manj tedaj, če bi se doseglo le morebiti in slučajno, da bi se ta ali oni posameznik res spreobrn timeril.

Ali je toraj sploh vsako razveseljevanje ob cerkveni glasbi izključeno? Nikakor ne. — Sv. Avguštin pravi celo, da je (razen prvega namena, ki je vedno čast božja) namen cerkvene glasbe tudi ta, „ut per oblectamentum infirmior animus in effectum pietatis assurgat.“ Izključeno je toraj le golo čutno veselje ob glasbi, dovoljeno je pa v toliko, „da se po

radosti ušes (= čutov) preslabi duh dvigne do goreče pobožnosti.¹⁾

2.

S tem pridemo do drugega dela svoje naloge, da določimo razmerje med cerkveno glasbo in pobožnostjo. Pobožnost je odločen čin volje, s katerim se človek nameni in udá dolžni službi božji, dostojnemu kultu. Krivo je torej misliti, da je pobožnost bolj lastna le notranjemu kot zunanjemu kultu, da se lažje izvršuje v privatnem kakor v javnem bogoslužju. Da, zunanja pobožnost je več vredna kot samo notranja, ker je pomen zunanje pobožnosti širji kot oni: zunanja obsega namreč v sebi tudi notranjo pobožnost, brez slednje je seveda le hipokrizija in — nestvor. — Ako se torej pevec udeležuje zunanjega češčenja božjega, je njegovo dejanje — petje — veliko bolj zaslužljivo in Bogu dopadljivo, kakor če bi zasebno molil. Zato pravi stari rek: Qui bene cantat, bis orat — kdor dobro (t. j. pobožno, v čast božjo) poje, dvakrat moli. — Tega seveda ni tako umeti, kakor da bi bilo petje samo ob sebi Bogu bolj ljubo, da bi se mu „zdelo lepše“ kot priprosta molitev, ampak le v kolikor so pevci pri tem svojem muzikalnem dejanju bolj navdušeni v verni in pobožni zbranosti, kot bi bili, ako bi dotične besede samo recitirali ali tiho molili.

Drugotni namen cerkvene glasbe je tedaj tudi aedificatio hominum — vzpodbuda vernikov. Vzpodbuda k pobožnosti je pa na obeh straneh: pri pevcih in pri poslušajočih vernikih.²⁾ (Konec prih.)

Razvoj umetne glasbe v ilirski dobi.

Priredil Fr. Kimovec.

(Konec.)

In ne le, da je označil pot, ampak on je tudi sam prvi stopil nanjo, zakaj on sam je prvi komponiral, če se sme tako reči, v hrvatskem narodnem duhu. Sicer ni bil glasbeno izobražen, toda imel je uho za pravi narodni duh. Prva pesen, katero je Gaj pel, a Livadić uglasbil, je slavnoznana „Još Hrvatska ni propala“. Besede so narejene po vzgledu poljske: „Jeszcze Polska nie zginieła, poki my żyjemy.“

Livadić jo je uglasbil za klavir, Wiesner pl. Morgenstern, tedanji kapelnik pri stolni cerkvi v Zagrebu pa za orkester. Prvič se je pela javno z orkestrom pri neki nemški predstavi l. 1835. v hrvatskem gledišču. Vtis, katerega je napravila, se ne dá popisati, poslušalci so bili kar omamljeni, desetkrat so jo morali ponavljati. Za nekoliko dni jo je že pel celí Zagreb, a za nekoliko mesecev že cela Hrvatska, Kranjska in Dalmacija. Tudi Madjari in Poljaki, celo Nemci so sprejeli ta napev in nanj peli različne tekste. „Još Hrvatska“ je postala prava hrvatska marseleja. Od tega časa naprej so začeli rasti pesniki, ki so zlagali hrvatske pesni; nastala je „Liepa naša domovino“, „Nek se hrusti šaka mala“ in še mnogo drugih, ki so več ali manj znane. Med temi je pač najbolj znana „Liepa naša domovino“, katero je uglasbil kadet Josip Runjanin leta 1846. Ta pesem se ni tako hitro razširila po Hrvatskem kakor „Još Hrvatska“, zakaj nemški glasbeniki je niso hoteli sprejeti rekoč, da nima na sebi značaja himne, ker ni zložena v koralnem slogu, ker ni pobožna in ponižna. Še celo Vatroslav Lisinski, največji hrvatski glasbenik, se je pridružil temu mnenju. Zagreb-

¹⁾ Thalhofer, Liturg. I, str. 526—628

²⁾ Thalhofer, Liturgik I, str. 522.

čani so se seveda tudi udali tem nazorom, ker so tako govorili priznani umetniki. Toda mladež ni tako govorila. Dijaki so jo pri vseh svojih sestankih pevali, dasi niso imeli umetno uglasene. Da se tudi temu opomore, naprosili so pripravniki svojega učitelja Vatroslava Lichteneggerja, naj jim to pesen uglasbi za moški zbor, da jo bodo mogli pravilno peti. Lichtenegger je ustregel njihovi prošnji in jim uglasbil pesen tako, kakor so mu jo peli. Prav zaradi tega so tudi smatrali do novejših časov „Liepo našo domovino“ za skladbo Lichteneggerovo, zlasti ker jo je izdal v svoji „Zbirci različiti različitih četveropjevah mužkoga zbora.“

Dijaki so to pesen peli na čelu vsakega petja, in tudi med ljudstvom se je začela siriti vedno bolj, toda glasbeniki je niso hoteli priznati za narodno himno. Dolgo, dolgo je že priljubljena povsod, a še le 1. 1891. je bila proglašena javno za hrvatsko narodno himno.

Veliko je bilo delo, katero so si naložili hrvatski rodoljubi. Treba je bilo navdušiti in vneti Hrvate za hrvatsko narodnost, kajti nevarnost je bila čedalje večja, da se narod pogubi in zamre; treba je bilo buditi slogo in ljubezen do narodne književnosti, premagati stare predsodke in pred vsem nesebično delovati. Pri tem jih je najbolj podpiralo petje. Zakaj mrtva beseda ne vpliva nikdar tako močno na čute, kakor pesem, ako se lepo zapoje. Petje prodere v mozeg in kosti, petje ogreje tudi ledena srca in navduši in vzplamti tudi najhladnejše duhove. Niti svečanosti, niti mnogobrojni vzneseni govori, temveč jedino pesmi so ozko zvezale srca Hrvatov.

Led je bil torej razbit in tudi hrvatski pesmi se je odprla pot v društvo njenih moških tovarišic . . .

Nasprotniki hrvatske umetnosti in sploh hrvatskega življa so začeli tožiti in jadikovati, da preti nemški in sploh tuji glasbi pogin. Da ne nameravajo kaj takega, dokazali so hrvatski vodje s tem, da so pri vseh koncertih, katere so priredili, vzprejeli tudi nemške in italijanske skladbe, toda vse le v hrvatskem jeziku.

Ta koncert je jako važen za razvoj hrvatske glasbe in književnosti, zakaj „ovaj koncert“, kakor piše „Danica ilirska“ — „probudio je u mnogih sasvim nove pomisli o vrednosti čistoga ilirskoga narječja nove domorodne želje.“

Kaj pa je bilo pri nas na Slovenskem z glasbo v tem času? Tudi pri nas se je začela vzbujati narodna zavest, tudi pri nas se je začela gojiti narodna umetnost. Že okoli 1. 1797. sta izdala Repeš in Redeskiini slovenske pesni z napevi vred. Imeli smo že celo slovensko opero „Belin“, katero je uglasbil sloviti kaunski organist Jakob Zupan okoli leta 1780. V nekem oziru smo celo prekašali Hrvate. Narodne in v narodnem duhu zložene pesni so se širile vedno bolj in bolj, le žal, da nam od takih starih zapiskov ni mnogo ostalo. Take pesmi in napevi večjidel niso imeli nikake umetniške vrednosti, vendar so ljudstvu jako ugajali in ljudstvo se jih je poprijelo. Najboljše so bile skladbe Travrove, katerih je pozneje Rihar celo nekaj vzel v svoj prvi zvezek. — Ta čas je bilo po deželi mnogo priprostih ljudi, večinoma rokodelcev, ki so zlagali in sproti uglasbljali svoje pesni. Med temi sta posebno imenitna Mihael Andreaš in Jurij Vodovnik, oba priprosta tkalca, ki sta za statvami zlagala in uglasbljala svoje pesmi. — Zakaj da so se uprav rokodelci ukvarjali s petjem, je lahko umeti. Prvič jim je bilo dolgaas doma sedeti in delati brez vsakega razvedrila, drugič pa so takrat rokodelci hodili po takozvanih „šterah“; vsakdo je gač rad imel rokodelca, ki je bil vesel in ki je znal ljudi spraviti v dobro voljo.

Pa tudi omikanci so uglasbljali pesni. Tako je n. pr. slavni vladika A. M. Slomšek sam zlagal in uglasbljal pesmi, katere narod še zdaj rad poje. Kdor količjak opazuje petje med narodom, je gotovo že slišal ono „En hribček bom kupil“, ali „Preljubo veselje“ in še marsikako drugo. Pa to je bilo zloženo vse preprosto, večjidel brez umetnega harmonizovanja, tako da moramo pesmi Slomšekove in njegovih sodobnikov prištevati popolno narodni glasbi.

Vstal pa je mož, katerega spomin se bo slavil vedno med narodom, zakaj ta mož si je nabral neprecenljivih zaslug za našo umetno glasbo, bodisi na cerkvenem, bodisi na posvetnem polju. On je postavil temelj, na katerega sedaj zidajo njegovi potomci, on je ogelni kamen mogočno se dvigajočega poslopja naše glasbe. Gregor Rihar je ustanovitelj naše umetne glasbe. On ni delal le v povzdigo cerkvene glasbe med Slovenci, ampak budil in gojil je jako marljivo tudi narodno petje. Riharja je neizmerno bolelo, da so tujci očitali Slovence, češ, nimate lepih v narodnem duhu zloženih pesni. Zato je zložil sam veliko

število napevov v prav narodnem duhu. Te pesmi so občinstvu jako ugajale, in sprejelo jih je z navdušenjem. Pesmi kakor „Savica“, „Žalosten glas zvonov“, se človek nikdar ne nasluša, nikdar mu ne postanejo dolgočasne in puste, naj jih še tolikrat sliši.

Seveda je Rihar še veliko bolj slaven po svojih cerkvenih skladbah. Noben slovenski skladatelj se ni ljudstvu tako omilil, kakor Rihar, njegove pesni slišiš v koncertni dvorani in pri pastirju na paši, slišiš jih v cerkvi in doma, povsodi se razlegajo njegovi krasni, skoro bi rekel nedosegljivi napevi.

Riharjeve pesni so pravi biseri, ki se bodo vedno lesketali med slovenskimi skladbami, dokler se bo sploh slovenski pelo. Prav ima Praprotnik, ako poje o Riharju:

Kaj je zakladov za tabo ostalo!
Mnogo si zlatih strunic navil:
Cerkev, domovje olepšal si zalo,
Rajskih si dokaj čutil nam rodil.

Tudi pri nas se je torej začelo gibati v oni, tako znameniti „ilirski dobi“, tudi pri nas se je gojila umetna glasba, dasi ne v tolikem obsegu, kot pri naših južnih bratih. Tudi naši umetni pesni se je odprla pot v koncertno dvorano, zakaj gotovo že pod vodstvom Mašekovim, ki je bil tudi sam slovenski glasbenik, se je pela pri koncertih filharmoničnega društva čisto tudi kaka slovenska skladba. Takega navdušenja seveda ni nobena privabila kot na Hrvaškem „Još Hrvatska“. Pri nas smo dobili narodno himno še le pozneje l. 1860., ko je zložil Davorin Jenko himno „Naprej zastava slave!“

Z navedenimi besedami sem hotel povedati v kratkem, kako se je razvila pri Hrvatih in Slovencih, ki bili zastopniki ilirske ideje, umetna glasba. Da s tem ni končano delovanje ilirske dobe, se razume samo po sebi, zakaj ni bil moj namen podati v tem spisu cele glasbene zgodovine v ilirski dobi; za to nam ne dostaje časa in primernege mesta.

D o p i s i.

Celje. — Na dan svetega Rešnjega Telesa sem bil navzoč pri slovesni službi božji in sprevodu. Odkrito priznavam, da mi je ondotni cerkveni zbor izvrstno dopadel. Ne morem se zdržati, da ne bi tega omenil v tukajšnjem listu, nekaterim proti-cecilijancem v spod-budo in posnem. Pri pontifikalni maši pela se je: Missa Sanctae Ceciliae, Ant. Foerster. Kar pa me je najbolj iznenadilo, bilo je lepo prednašanje vsega liturgičnega teksta, kojega se niti besedice ni pogrešalo, temveč se vse tako izvršilo kakor je za dotični dan predpisano. Po dokončanem opraviilu se je pričela procesija. Pri vsakem evangeliju se je pela ena himna s štirimi pozavnami, zložil Ign. Mitterer op. 32., rezponzorije od Anton Foersterja. Himne, katere je pel mešani zbor, so napravile čudoviti vtis na ljudstvo; posebno tedaj, kadar so pozavne utihnile, a se zopet veličastno in mogočno oglasile ter pevce podpirale. Dobro izurjeni peveci so pod vodstvom gosp. K. Bervarja izvrstno svojo nalogo rešili, akoravno so bili trije novi soprani; zato vsa čast in hvala gospodu pevovodji, pa tudi mil. gospodu opatu, ki podpirajo pravo cerkevno petje. Dalje si dovoljujem ob kratkem poročati o glasbenem programu, koji se je izvršil pri maši in procesiji v nedeljo po sv. rešnjem Telesu v cerkvi sv. Jožefa nad Celjem. Predavale so se skladbe: Sacris solemnis, A. Gessner; Lauda Sion, O esca viatorum in rezponzorije iz Cantica sacra, Ant. Foerster. Tantum ergo zložil Aiblinger. Po dokončanem sprevodu je bila peta sv. maša, pri kateri se je pel predpisani koral in maša zložena v čast sv. Stanislaju od J. Singenbergerja. Moški zbor je omenjene skladbe dobro izvršil. Posebna hvala gre ondotnim čast. gospodom misijonarjem za trud in pospešitev cecilijanskega petja. Želeti bi bilo, da bi se tudi v neki drugi cerkvi tukajšnjega mesta cerkvena glasba tako gojila, kakor zapoveduje sveta cerkev. Proč z nespodobno in sladko muziko, da ne bode petje v hiši božji podobno petju v posvetni dvorani.

Viktor Šmigovec.

Z Goriskega. Kdor prebira „Cerkveni Glasbenik“, vidi, kako malo dopisov se nahaja v njem iz naše dežele. To priča, da „Cerkveni Glasbenik“ med nami ni še tako razširjen, kakor bi moral biti. Žal, da je v resnici še mnogo takih cerkvenih krogov, tudi v večjih krajih, kjer njih voditelji še ne vedo, da je „Cerkveni Glasbenik“ na svetu; torej ga niti ne poznajo, ali ga pa — nočejo poznati. Vendar je „Cerkv. Glasbenik“ vsakemu cerkvenemu koru tako neubodno potreben, kakor človeškemu telesu oko. V njem zadobi vneti pevovodja pravega vodnika; iz njega se zajema tista resnost cerkvene glasbe, katero nam nalagajo pravila in dolžnosti sv. cerkve. Koliko podučljivega berila in koliko dobrih muzikalij nam prinaša „Cerkv. Glasbenik“ na leto, in vse to za nizko ceno 2 gld. Dva goldinarčka na leto bi pač lahko utrpela vsaka cerkev. Ako pomislimo, da je na celem svetu samo trideset časopisov za katoliško cerkveno glasbo in v celi Avstriji samo pet z našim „Glasbenikom“ vred, pač lahko Boga hvalimo, da imamo mi Slovenci svoj strokovni list v svojem materinem jeziku. Ni pa zadosti, ako smo na-nj samo naročeni, ampak moramo ga pridno čitati, in se po njem ravnati. Kako žalostno je po nekaterih krajih videti, kako „Glasbenik“ tu pa tam neprerezan leži, v cerkvi pa se vse poje brez ozira, se-li strinja z praznikom ali ne!

Gospodje! na ta način, tudi ako ima „Cerkv. Glasbenik“ milijon naročnikov, ako ga ne čitamo in se po njem ne ravnamo, ne bomo na boljšem. Dolžnost naša je, da ga podpiramo duševno in materialno, da ga z veseljem prebiramo in njegove nauke spolnujemo, ker le tako pridemo do tega, da se bo glasila po svetliščih tista glasba, tisto petje, ki ustreza vzvišenemu namenu, namreč da ne moti službe božje, ampak jo v resnici povikšuje. In to moramo doseči!

Vzrok je tudi ta sem ter tje, da „Cerkv. Glasbenik“ med nami ni tako razširjen, kakor bi moral biti, ker mislijo nekateri gospodje duhovniki, da je skrb za muzikalije organistova reč. Kako je mogoče ubogemu organistu ob njegovi skromni plači še za muzikalije skrbeti! Zato je naravno, da kjer se tako godi, ni mogoče napredovati; ker organist mora gledati, da bolj po ceni do pesmi pride, zato prepíše kje kak didl-dudl.

In kdo je vsega tega kriv? Organist gotovo ne, kajti organist pri najboljši volji sam ne more nič narediti za zboljšanje petja, ako mu gospod duhovnik ne stoji na strani, ter ga ne podpira povsod, kjer je treba. Ker se duhovnik ne briga za petje in ker mu je vse eno ali se sploh kaj poje ali ne, če tudi bi se lahko pelo, češ: „če se poje, je prav; če ne, je pa tudi vse eno“, tam zgubi veselje še tako navdušeni pevovodja, ako se ga pusti tako osamljenega. Vse drugače je pa tam, kjer se gospod župnik briga za petje, kjer sam pevovodju razlaga liturgične zahteve, ter sam gleda, ali se ta Offertorium ali Graduale strinja s tem in tem praznikom, ali se ne prikrajsava „Gloria“ ali „Credo“, ali se vse poje s polnim tekstom, kakor je predpisano?

Koliko več veselja in bolj vstrajni so pevci, ako jih njihovi dušni pastir sam spodbuja, in navdušuje ter razlaga veliko važnost pevskega kora pri sv. daritvi. Koliko lahko naredi več še in marljiv župnik v svoji župniji za povzdigo cerkvene glasbe, to se vidi v nekem kraju pri nas. In ne le v njegovi župniji ampak pri vseh sosednjih farah. Njegove župnije se kaže sad njegovega truda. Dasi so kraji, o katerih govorim v hribih, vendar se pojejo skladbe od Witta, Stehleja, Mittererja, Pillanda, Singenbergerja, Kaina, Foersterja, Schweitzerja in drugih. Tudi Graduale in Offertorium se poje natanko, kar spada k prazniku. Reči pa se mora, da se je začelo tudi po drugih krajih naše nadškofije v zadnjem času večje gibanje za cecilijanstvo. Gotovo je to že velik korak, da je letos priredilo cecilijansko društvo v Gorici podučevalni tečaj za orglavce. (Prihodnjič dalje.)

Iz Ljubljane. — Često povprašujejo cerkveni pevovodje, zlasti mlajši, po zbirkah dobrih a ob enem lahkih latinskih pesem, pa ni lahko jim vselej ustreči. Pred sabo pa imam danes tri take zbirke*) enega in istega skladatelja, cecilijancem dobro znanega Fr. Hamma, katere se, rekel bi, spopolnujejo in so vse tri toplega priporočanja vredne. Jako dobro so jih ocenili večaki Haller, Stehle, Diebold in dr. Haberl in so tudi sprejete v zapisnik Cecilijanskega društva. Prva je naslovljena „Aula cantorum“, obsega 80 pesem za vse dobe

*) Vse tri v založil Martina Cohen v Regensburgu, od koder jih naroča „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani.

cerkvenega leta, ki so zložene za 4 enake glasove. Cena vezami partituri je dve marki. Druga se zove „Sursum corda“, obsega tudi 80 pesem za vse cerkveno leto, a za mešan zbor. Partitura velja dve marki, glasovi po 80 vinarjev. Obe zbirki ste glede lahkote in porabnosti jako praktični. Od številke do številke se vidi namen izdajatelja: po eni strani podati ne težke, toda dobro zveneče, dostojne in k pobožnosti vabeče skladbe; po drugi strani pa ozirati se na razne praznike in slavnostne prilike cerkvenega leta. Pripravnějšíga, toliko obsežnega dela, v katerem se vsaka točka odlikuje po pobožnem cerkvenem duhu, ni mogoče ponujati; zato mora vsakterega zadovoljiti. Oblika (16°) je prav priročna, tisk razločen in očesu prijeten, cena pa kaj zmerna. Znamenja za izvajanje so skrbno pripisana. Vse te dobre lastnosti zaslužijo, da se zbirki daleč razširite.

Isto velja tudi o tretji zbirki z naslovom „Adoremus“, 100 cantica sacra ad tres voces aequales (triglasni deški — oziroma ženski — ali moški zbor). Cena 1 marka 80 pf. Ta zbirka ne ugaja le za pevski poduk na gimnazijah in učiteljskih, temuč tudi ženskim zborom n. pr. v samostanih, kjer potrebujejo latinskihimn in motetov z liturgičnim tekstom. Škofijsko potrjenje zagotavlja cerkveni značaj tudi neliturgičnega besedila Št. 1. do 23. opeva presv. Rešnje Telo; 24. do 46. so določene za čas od božiča do velike noči; od velike noči do binkošti so pesmi 47—58; za cerkveno blagoslovljenje in presv. Reš. Telo 59—62. V čast Matere božje služijo dobro 63—83, v čast svetnikov 84—90. Od 91—100 sta dva Veni s. Spiritus, Parce Domine, Da pacem, i. dr. — vse uspešne skladbe vkljub trem glasovom. Znano je, da se na mnogih krajih dober napredek v cerkvenem petji le s tem ovira, ker nekateri menijo, da morajo same težke stvari na kor spraviti, naj se že posrečijo ali ne, in ker imajo nekak predsodek glede triglasnih skladb. Poskusite Hammov „Adoremus“ in gotovo bode zginil ta krivični predsodek. Pa saj veste sami, da na premnogih korih 4 glasov niti najti ni. Taki kori naj bi bili hvaležni za to zbirko, naj bi si jo umislili in pridno rabili, potem pa poročali „Cerkvenemu Glasbeniku“ o dobrem uspehu, ki gotovo ne bode izostal.

Razne reči.

Blagorodni gospod **Leopold Belar**, ravnatelj ljudske šole v p., imejitelj zlatega križca za zasluge, cerkv. pevovodja, odbornik „Cecilijinega društva“ i. dr. v Ljubljani je umrl dne 17. junija, previden s sv. zakramenti za umirajoče, star 71 let.

Ko smo v 11. številki lanskega letnika oznanili 50letnico glasbenega delovanja gospoda L. Belarja, vpokojenega šolskega ravnatelja, nismo slutili, da se nam bode tako kmalu naložila bridka dolžnost poročati o njegovi smrti, katera ga je nenadoma a dobro pripravljeneza za večnost pobrala iz naše srede. Cerkvena glasba v Ljubljani je z njim veliko izgubila, ker toliko marljivih, vestnih in cerkveno mislečih pevovodij, kakoršen je bil rajnki, je pičlo število v deželi. Bil je veren pristaš cecilijanske ideje od njenega začetka med nami, in dasi tudi izrejen v smislu „stare šole“, poprijel se je z vso vmeno cerkvene glasbe po želji sv. cerkve, gojil je pridno koral pri zborih, katere je vodil, razlagal pevcem pomen liturgičnih spevov. Sam v resnici pobožen, navduševal je cerkvene zборе, da naj imajo pri petji v prvi vrsti pred očmi poveljanje božje in presv. daritve in ne hvalo ljudi. Celo takim skladbam, katere so radi prevelike živahnosti manj pripravne za cerkev, znal je vdihniti miren, bolj pobožen značaj, da niso poslušalca motile.

Rajnki je bil rojen l. 1828. v Idriji, kjer se je že deček učil gosti. Služil je od l. 1847. kot pomožni učitelj v Cerknici in Borovnici, kot stalni učitelj v Trnovem na Notranjskem, od l. 1854. na novo ustanovljeni šoli na Brezovici. L. 1862. je prišel za učitelja na deško glavno šolo k sv. Jakobu v Ljubljani, postal l. 1873. nadučitelj, učil več let brezplačno v šoli na Karolinski zemlji ter stopil l. 1889. v pokoj; o ti priliki je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem.

Gosp. Belar je bil jako dober učitelj in pravi prijatelj mladine, skrbeč za njeno versko in нравno vzgojo. Kot vodja pevskega zbora pri sv. Jakobu v Ljubljani je bil neumorno delaven in so bili njegovi uspehi nenavadno lepi; tudi cerkev presv. Srca Jezusovega s odlikuje po pravilnem petju, ki ga izvršuje ženski zbor Lichtenthurnovega zavoda, izvežban po rajniku. Dasi nad 70 let star, bil je še krepek mož; pa plučno-vnetje mu je v 6 dneh povzročilo smrt. Malo ur pred smrtjo ponavljal je vedno glasno „Češčena Marija“ in „Čast bodi Očetu . . .“ V nezavesti še je z vso močjo pel neko sveto melodijo ter takt bil, dokler mu ni roka opešala: Ecce quomodo moritur justus! — Veličastni pogreb dne 19. junija je pričal, da je bil rajnik Belar v Ljubljani zelo čislana oseba. Dal Bog, da on, ki je toliko gorel za sveto glasbo, se tudi že raduje s sv. Cecilijo nad angeljskim petjem v nebesih! R. I. P.

— Venček cerkvenih pesmi za šolarje, katerega je izdalo in založilo katoliško tiskovno društvo v Mariboru, obsega na 48 straneh tekst sledečih 30. po cerkvenem letu razdeljenih cerkvenih pesmi: Jezus male k sebi kliče, Pred Bogom, Oče večni, Adventna, Detetu Jezusu, Sveta noč, Sveti križ, Postna, Velikonočna, Križev teden, Pridi sv. Duh, Častimo Te, Pange lingua, Blagoslovna, Pridi molit, Pred sv. rešnjim Telesom, O srečna duša, blagor ti! Srce Jezusovo, Posvečenje Srcu Jezusovemu, Ti, o Marija, Marija, mati ljubljena, Ljubezen do Marije, Zdrava kraljica, Srce Marijino, Sv. Angel varuh, Sv. Jožef, Sv. Alojzij, Zahvalna, Papeževa himna, Cesarska pesem. Pridjane so tudi kratke mašne molitvice, molitev po tihi sv. maši in skrivnosti sv. rožnega venca. Velja komad 10 kr., 50 komador 4 gld. in 100 komador 6 gld. 80 kr. proti predplači. Poština za komad 2 kr., za 50 in 100 komador 30 kr. Naročuje se v tiskarni sv. Cirila v Mariboru, koroške ulice šte. 5. Pripravlja se tudi izdaja za organiste, t. j. spremljevanje s pred- in poigro, ki pa izide pozneje.

— Orglarska šola Cecil. društva v Ljubljani konča šolsko leto v četrtek, dne 13. julija s sv. mašo v frančiškanski cerkvi in z izpraševanjem učencev v šolskih prostorih, Vodnikov trg št. 5., kamor se uljudno vabijo prijatelji cerkvene glasbe.

— Vodstvo cerkvenega zbora pri sv. Jakobu v Ljubljani prevzame namesto gosp. L. Belarja gosp. profesor Francišek Gerbič, kateremu želimo obilo Božjega blagoslova.

— V Petrogradu prirejajo v novejšem času v ces. Aleksandrovem gledišči za di-jake predavanja z ilustracijami. Dne 27. jan. t. l. je bil predmet: „Rimske katakombe in bazilike.“ Govoru je sledil glasbeni del, čigar vsopred je obsegal: 1. Iz „Acta Martyrum“ v ruskem prevodu življenje sv. Felicite, Perpetue, Saturnina in drugih. 2. Duhovna pesem v čast mučencev od Prudencija, harmonizirana v 15. stoletji. 3. Improperia Popule meus, zložil Palestrina. 4. Crucifixus (8 glas.) zložil A. Lotti. Te tri točke so peli učenci 3 peterburških gimnazij. 5. Stabat mater, zložil Astorga. Izvajanje je bilo prav dobro; poseben vtis pa je povzročil zbor 200 gimnazijcev. Ob času, ko se druga veroizpovedanja zanimajo za katoliško cerkveno glasbo; ob času, ko ruska šola svoje učence seznanja z mojstri naše cerkvene glasbe, obnaša se vse drugače mnogo onih, katerim gré čuvati nad tem, kar mora srcu katoličana drago in sveto biti. Istega Palestrina podé iz cerkve, mečejo Graduale in Antiphonarium Romanum s kora, da delajo prostor pesnim, katere s službo božjo niso v nobeni zvezi.

Oglasnik.

Litanije v čast Presvetege Srca Jezusovega, zložil Jos. Lavtižar za možki četverospav in mešan zbor. Tisk Miličev. Samozaložba. — Koncepcija tega delca je prav ugodna, napevi so mili in cerkveni. Ljudskemu petju bi utegnili delati težavo, da pri enakih klicih zadnji uže v naslednji tonovi način moduluje. Pri odgovorih nočemo omenjati manjših nedostatkov harmoničnih, katerih popravljenje bi naredilo skladnico še bolj cenjeno. V največjo zaslugo štejemo gospodu skladatelju umetniško treznost in pravo cerkveno misel, s katero je zložil te litanije brez vseh tistih naivnih popevkov, katerih nam gotovo ne dovoljujejo iz Rima; saj oni samovoljno „popravljajo“ liturgične besede in kazijo ukus.

Današnjemu listu je pridana 6. šte. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glash. priloge **Anton Foerster**
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milič.